

značnou horlivost a agilnost. Ovšem ortodoxní socialism také není jejím programovým základem. Naopak po této stránce vykazuje dosti pestrosti a ne-jednotnosti a na kontinentě by čítána byla spíše mezi radikální strany sociálně-reformní, než mezi socialisty. Dělnictvo samo ku straně této, jak to vůči inteligenci bývá, nemá dostatečné důvěry, naproti tomu u buržoasie požívá značných sympatií mohouc se odvolávat na veliké průkopníky svých ideí Carlylea, Ruskina, Toynbeea.

Všecky tyto směry socialismu anglického jsou samy o sobě příliš slabý, aby se domohly značnějšího vlivu veřejného, proto bylo jich snahou nabýti půdy u rozšířených a mocných jednot odborných (Trades Unions). Tyto jsouce vychovány v starých tradicích hospodářského individualismu, dlouho odolávaly vlivům socialistickým. Teprve r. 1894 prohlásil se sjezd odborných jednot pro zásady kolektivistické. Ale usnesení toto přišlo k místu jen po předchozí čilé agitaci a náhodným utvářením poměru hlasů, takže neznamená žádný obrat zásadní. Naopak poměr mezi odbornými jednotami a socialistickými stranami dělnickými jest dosti napjatý a tyto vytýkají oněm, že tvoří dělnickou aristokracii. Celkem ovšem rozdíly mezi socialisty a nesocialisty nejsou v Anglii tak přesně ohraničeny jako u dělnictva jiných národů, takže přechody jsou velmi četné. Pojem socialismu má v Anglii vůbec jiný ráz, než na příklad v Německu. Základní hesla marxovského nazírání: historický materialism, třídní boj, katastrofní theorie a násilný převrat nemají pro anglický socialism valného významu. Tento jest povahy více ethické a reformní. Také politický radikalism odpadá, ježto při demokratickém zřízení anglickém nemá účelu. Socialistické ideály kolektivistického státu postrádají pro praktické a individualistickým duchem proniknuté dělnictvo anglické půvabu. Ono lpí také příliš na svém patriotismu a pozitivně náboženských názorech a také jeho hospodářské postavení není tak zlé, aby bylo ochotno učiniti skok do tmy socialistického státu. Ještě nejspíše poutají dělnictvo anglické jednotlivé konkrétní požadavky socialistického programu a v tom směru, jakožto vzpruha sociálních oprav, může socialismus i v Anglii konati dobré služby.

C. H.

Achille Loria: Die neue Phase der Socialpolitik in Italien. (Sociale Praxis, X., 42.)

Professor Padovské university Loria promlouvá o nových sociálně-politických zákonech, jež ministr Zanardelli letošního roku předložil italskému parlamentu. Dělnické zákonodárství italské nalézalo se až dosud v plenkách. Obmezovalo se jedinečně na zákony z r. 1886 o práci dětí, z r. 1893 o zákazu dětské práce v kočovných živnostech a z r. 1898 o dělnických úrazech. Zákaz dětské práce stanoven byl hranicí věku velmi nízkou a zůstával mimo to mrtvou literou, ježto dozor nad jeho prováděním byl naprosto nedostatečným. Neboť pro celou Itálii zřízení jsou jen tři tovární inspektoři, kteří ovšem nejsou s to úkolu svému dostáti. Příčinou tohoto opozdění na poli ochranného zákonodárství dělnického, jež staví Itálii do řady až za Španělsko a britskou Indii, vidí Loria jednak v nedostatku movitého kapitálu a následkem toho ve scházejícím soutěžném závodění jeho s majetkem nemovitým, jež bývá jinde tak plodno pro sociální pokrok. Jednak jest průmysl italský umělá rostlina vypěstovaná v zátiší ochranných cel a přes to opět stížená ohromnými daněmi a brání se proto houževnatě jakémukoliv novému břemenu plynoucímu z dělnického zákonodárství ochranného a pojišťovacího.

Následek této sociálněpolitické zákonodárné stagnace ovšem byl, že italské dělnictvo, již povahou svou převratným ideám přístupnější než dělnictvo národů jiných, snažilo se bědné postavení zlepšiti cestou mimozákonnou. Stávkový a revoluční nepokoje byly na denním pořádku. Vláda snažila se zjednotiti pořádek mocí, podřídila železné dráhy pod vojenskou správu, nahražovala stávkující dělníky vojáky a t. d., ale vše s malým výsledkem. Konečně změnila taktiku a výsledkem toho jsou nynější zákonodárné návrhy, jimiž doufá dělnictvo přivést opět na půdu zákona a platného právního pořádku.

Osnova nového zákona o práci žen a dětí posunuje nejnižší hranici dětské práce pro obyčejnou práci na 10, pro podzemní práci na 13, pro noční práci na 15 let, obmezuje práci dětí od 10 do 12 let na 8 hodin, vylučuje z práce šestinedělky a t. d. Jiným zákonem zřízen má býti pracovní úřad, jehož úkolem bude rozhodovati o sporných otázkách pracovních a vykonávati dozor nad prováděním ochranných zákonů. Třetím zákonem má býti postaráno o starobní zaopatření dělnictva, ještě jinými zákony mají v život býti uvedeny odborné jednoty dělnické a živnostenské soudy. Osnovy tyto vykazují ovšem četné mezery, tak zejména není ani nyní ještě postaráno o dostatečný dozor, jež by vykonávali neodvislí a placení tovární inspektoři, leč přes to proti dosavadním poměrům budou reformy tyto znamenitým pokrokem a světlým znamením obratu v dosavadních opozdilých názorech politického a socialního veřejného mínění v Itálii, jenž snad přinese konečně zemi této požehnání práce a míru, jehož tak potřebuje C. H.

Dr. Béla Földes, *Über Matrikular- und Quotenbeiträge mit besonderer Rücksicht auf den österreichisch-ungarischen Quotenstreit* (Finanz-Archiv, 1900 I. str. 77 nn). Prvý oddíl jest vlastně přípravou pro vlastní účel, jenž jest osvětliti náš spor kvotový se stanoviska uherského; tu spisovatel na základě vyšetření poměrů těch států evropských, kde jednotlivým částem jako takovým bylo přispívati k úhradě budgetu celkového (Hollandsko, Anglie-Irsko, Švýcarsko, Švédsko-Norsko, Dánsko-vévodství, Německo, Oldenburg-Lübeck-Birkenfeld dochází k těmto výsledkům: 1. Přesné odměření finanční síly dvou států navzájem nedá se docíliti a nynější statistické prostředky a metody dávají jen výsledky přibližné. 2. Symptomy, dle kterých se chce tato síla finanční zjistiti, jsou nanejvýš různé. 3. Nejméně způsobilým měřítkem zdá se poměr počtu obyvatelstva o sobě, nebo spotřeba a daně spotřební. 4. Tu a tam byly vzaty za základ výsledky berní, leč nikde výlučně. 5. Pokud mají složené státy samostatné prameny příjmů, jsou tyto z pravidla daně nepřímé. Shrnuv takto výsledky z praxe plynoucí, kritizuje F. v oddílu druhém návrhy jednotlivých statistiků, i dochází k výsledku, že nejlepší řešení možno jen na základě systému čísel indexových (index number system). Takovéto řešení ovšem vyžaduje úplnou organizaci, které však u nás není. V oddílu třetím následuje porovnání obou polovin říše naší dle různých hledisek (obyvatelstvo, produkce, obchod a doprava, národní důchod a jmění, obě hlavní města), z čehož plynou příznivé výsledky pro Uhry — ač nespolehlivost těchto výpočtů tajena není. Čtvrtý oddíl jedná o některých zvláštěnostech pramenů příjmových ve svazcích státních. Nedá se popříti, že dilo je velmi duchaplné a zanechává dojem objektivity. — Se stanoviska rakouského zabývá se vyrovnáním Dr. J. Bunzel, *Zur Regulierung der wirtschaftlichen Beziehungen zwischen Österreich und Ungarn* (Schmoller's Jahrbuch 1900. str. 33 nn) Přihlíží též poněkud k historickému vývoji a vystupuje proti vzrůstající se supremacii Uher. (Zákony vyrovnací jsou otištěny také v Zeitsch. f. Volksw., Socialp. und Verw. 1900, str. 301 a 404). Drachovský.

Dr. v. Cardona: *Über die Reform der Budgetierung und Rechnungslegung für das Herzogthum Krain* (Statist. Monatsschrift 1900, str. 526 nn). Finanční správa vévodství Krajinského spočívá posud na systému fondovním: jest 14 fondů speciálních, a vedle nich stojí fond zemský, z něhož také nedostatky ostatních fondů krýti jest. Zvláštní projednávání budgetů jednotlivých fondů spojeno jest se značnou obtíží; i podává spisovatel podle vzoru Štýrska i Tyrolska návrh na sloučení a zjednodušení. Jednotlivé fondy budtež sloučeny v jednotný rozpočet, jehož hlavní oddělení nechť jsou *a)* hospodářství řádné, *b)* h. úvěrové. Pododdělení: kapitoly (13) a tituly. Forma budiž tabulární. V oddělení *b)* přeje si spisovatel míti t. zv. »neúčinné hospodářství« (unwirksame Gebahrung), vyvolané operacemi úvěrními, zálohami a novostavbami, k čemuž pak při závěrce účetní ještě hospodářství průběžné připojeno býti má. V závěrce účetní mohou zcela dobře kolony nynější závěrky býti ponechány, jenom seskupení kont bylo by jiné. Drachovský.